

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.923/2015/9.szám

A tanács tagjai: . Havasi Péter a tanács elnöke

. Udvary Katalin előadó bíró

. Almásy Mária bíró

A felperesek: I.rendű felperes

II.rendű felperes

Az alperesek: I.rendű alperes

II.rendű alperes

III.rendű alperes

Az alperesek képviselője:

. Sipos Norbert és dr. Nagy László ügyvéd

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

alperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Óvárosi Törvényszék 57.Pf.630.547/2015/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

II. és III. Kerületi Bíróság 18.P.22.619/2013/34.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I., II. és III. rendű alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak külön felhívásra 1.291.200 (egymillió-kétszázkilencvenegyezer-kétszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes és a II. rendű felperes férje részjegyek jegyzésével beléptek az utóbb felszámolás alá került P. Szövetkezetbe. Az alperesek a szövetkezet vezető tisztségviselői voltak, ellenük a szövetkezetben kifejtett tevékenységükkel összefüggésben büntetőeljárás indult. A bíróság a jogerős ítéletében az alperesek bűnösségét több gazdasági bűncselekmény miatt megállapította. Az I. rendű felperes a hitelezői igényét 12.844.403 forint összegben, a II. rendű felperes jogelődje 3.228.566 forint összegben bejelentette a felszámolási eljárás

során, amelynek közbenső zárómérlege, majd a felosztási javaslat alapján az igények kielégítése csak részben történt meg, a további megtérülés vagyoni fedezet hiányában kizárt.

- [2] A büntetőeljárásban hozott elsőfokú ítéletben a bíróság a felperesek bejelentett polgári jogi igényének helyt adott, a fellebbezések folytán eljáró másodfokú bíróság azonban a 2013. április 16-án hozott ítéletében az elsőfokú ítéletet megváltoztatva valamennyi sértettet a polgári jogi igényével a törvény egyéb útjára utasította.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [3] Keresetükben az I. rendű felperes 12.001.600 forint, a II. rendű felperes 3.072.500 forint és ezen összegek után a szövetkezet felszámolása elrendelésének napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatai egyetemleges megfizetésére kérték az alperesek kötelezését arra hivatkozással, hogy a szövetkezet működtetésével összefüggésben elkövetett bűncselekményeikkel a felpereseknek kárt okoztak.
- [4] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A felszámolási eljárás befejezéséig a követelést idő előttinek tartották és vitatták, hogy a követelés az alperesekkel szemben más eljárásban érvényesíthető. A követelések elévülésére és a jogviszony hiányára is tekintettel hivatkoztak arra, hogy esetleges káraikat a felperesek a szövetkezettel szemben érvényesíthetik.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetének helyt adó ítélete indokolásában megállapította, hogy a felperesek a hitelezői igényüket a felszámolási eljárásban érvényesítették, követeléseikhez azonban nagyobb részt nem jutottak hozzá, mert az alperesek mint vezető tisztségviselők folyamatosan és tudatosan vesztéségesen működtették a szövetkezetet és bűncselekményt is megvalósító vezetői tevékenységük folytán került a szövetkezet fizetéseképtelen állapotba. A felperesek követelése nem idő előtti, mert a felszámolási eljárásban a zárómérleg és a vagyonfelosztási javaslat elkészült és így elegendő adat állt rendelkezésre a felpereseket ért kár összegének megállapításához. Alaptalannak tartotta az elsőfokú bíróság az elévülési kifogást is, tekintettel arra, hogy a felperesek a követeléseiket a büntetőeljárásban az elévülési időn belül polgári jogi igényként érvényesítették és azt követően, hogy a törvény egyéb útjára utasították őket, határidőn belül előterjesztették keresetüket is. Az alperesek bűncselekményeikkel elsődlegesen a szövetkezetnek okoztak vagyoni hátrányt, a tényleges vagyoncsökkenés azonban a szövetkezeti vagyont összeadó célrészjegyeket befizető szövetkezeti tagok

vagyonában következett be, a vagyoncsökkenés pedig az alpereseknek felróható.

- [6] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolása szerint a tájékoztatás hiánya miatt a felperesek nem voltak elzárhatók attól, hogy a fellebbezési eljárásban előterjeszthessék az elévüléssel kapcsolatos bizonyítékaikat. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek a 2008. március 18-i, a Fővárosi Bírósághoz beadott beadványukban konkrétan és összecszerően meghatározva jelentették be a polgári jogi igényüket a büntetőeljárásban. Ezt a Fővárosi Bíróságnak a fellebbezési tárgyaláson felmutatott 17.B.774/2007/510. számú ítélete is feltünteti. Az igények bírósági úton való érvényesítése folytán az elévülés megszakadt, a követelések nem tekinthetők elévültnek. A jogerős ítélet indokolása szerint a felperesek és az alperesek között szerződéses jogviszony nem állt fenn, ezért a kárfelelősségre a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 339. §-ának (1) bekezdése az irányadó. A büntető ítéletben foglaltak alapján egyértelműen bizonyított, hogy a felperesek kárát az alperesek károkozó magatartása okozta, ezért a kár megtérítésére kötelesek.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [7] Az alperesek felülvizsgálati kérelme elsődlegesen a keresetet elutasító, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az első- vagy a másodfokú bíróságot új eljárásra utasító döntés meghozatalára irányult. Az alperesek jogi álláspontja szerint a jogerős ítélet több eljárási és anyagi jogi szabályt sért. Kifogásolták, hogy a felpereseket nem illeti meg semmilyen illetékkedvezmény, ennek ellenére az eljárási illetéket nem rótták le és ezzel az eljáró bíróságok nem foglalkoztak. Az első- és a másodfokú bíróság is hivatkozik a büntetőeljárásban keletkezett ítélet indokolására, ezt azonban a felek nem csatolták, az elsőfokú bíróság „saját szakállára” végzett nyomozást és szerezte be az iratokat megsértve ezzel a peranyag szolgáltatási elvet, a Pp. 163. §-ának (3) bekezdésében és a 192. §-ában foglaltakat.
- A bíróság a Pp. 7. §-ának (2) bekezdése alapján csak az eljárási jogairól és kötelezettségeiről tájékoztathatja a felet, ezzel szemben az adott ügyben „tippet” adott az elévülésre történő hivatkozásról és az anyagi jogra tartozó tájékoztatást adott. A másodfokú bíróság többször hivatkozott a felperesek által a másodfokú tárgyaláson felmutatott iratokra, erre alapozva az elévülés megszakítását, erre azonban nem volt jogi lehetőség. A tényállás megállapítása során az elsőfokú bíróság a Fővárosi Törvényszéktől beszerzett iratokra támaszkodott és hivatalból olyan megállapításokat is átvett, amelyekre a felperesek nem tértek ki és amelyek a bizonyítás tárgyát nem képezték. A Pp. 4. §-ának (1) és

(2) bekezdése értelmében azonban a büntetőeljárásban megállapított tényállás és annak átvétele nem mentesíthette volna a bíróságot a releváns tényállás megállapítása és a tényleges bizonyítási eljárás lefolytatása alól. Nem volt megállapítható, hogy a büntetőeljárásban tett bejelentésnek mi volt a tartalma, azaz, hogy a felperesek az igényüket szabályosan érvényesítették-e. A polgári jogi igény érvényesítésének két feltétele van, egyrészt a magánfélkénti minőség, másrészt a bírósági érvényesítés. A felperesek nem tekinthetők magánfélnek, mivel az alperesek a bűncselekményt nem a felperesek sérelmére követték el és nincs tudomása az alpereseknek arról, hogy a felperesek valaha is benyújtottak volna a Pp. 121. §-ában foglaltaknak megfelelő keresetlevelet. Az alperesek szerint kizárólag a felperesek terhére esik, hogy abban reménykedtek: más bűncselekmények miatti büntetőeljárásban az elévülési időn belül a bíróság olyan tényállást állapít majd meg, ami kedvező lehet a polgári jogi igény érvényesítése céljából. A felperesek nem voltak elzárva attól, hogy a Ptk. szerint más módon megszakítsák az elévülést, ezzel szemben kilenc év alatt semmilyen intézkedést nem tettek az alperesekkel szemben. Elmaradt az egyszerű írásbeli felszólítás, illetőleg az igényérvényesítés a polgári bíróság előtt, noha mindettől a felperesek nem voltak elzárva. Irreleváns az a körülmény, hogy mindez a felpereseknek vagy ügyvédjüknek róható-e fel. Semmivel nem igazolható, hogy az elsőfokú büntetőbíróság foglalkozott volna a felperesek igényével az eljárás során vagy azt valaha kézbesítették az alpereseknek. Az alperesek 2015-ben hallottak először arról az iratról, amelyet nem küldtek meg az alperesek képviselőjének. Az egyéb törvényes útra utasítás nem keletkeztet sem jogalapot, sem perfüggőséget. Az alsóbb fokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a jogbiztonság és a jogállam követelményéhez az elévülés hozzátartozik. Az alperesek szerint a felperesek csak a szervezeteken keresztül érvényesíthetik igényüket. A peres felek személyét meg kell különböztetni a szervezet elkülönült jogi személyiségétől. Helytelen az a megállapítás, hogy az alpereseknek a szervezetekkel szemben tanúsított jogellenes magatartása a felperesek irányában jogellenes. Az alperesek a szervezetekkel állnak jogviszonyban, miként a felperesek is, nincs azonban semmilyen jogviszony közvetlenül a felperesek és az alperesek között. A felperesek részjegy lejegyzésével váltak a szervezet tagjává, e jogviszony alapján közvetlenül az alperesektől semmit nem követelhetnek. A felperesek az ún. célrészjegy megállapodás keretében pénzkölcsönt nyújtottak a szervezet részére, a vissza nem fizetett pénzkölcsönt pedig csak a szervezetektől követelhetik vissza. Az alpereseket csakis a szervezet vagyona tekintetében terhelte vagyonkezelői kötelezettség, egy jogviszonylánc áthidalása csak akkor lehetséges, ha ezt a törvény kifejezetten és kivételesen lehetővé teszi. A büntető ítéletből az volt megállapítható, hogy a szervezet nem volt látszat jogi személy és az alperesek pedig nem a tagok becsapásával törekedtek pénzgyűjtésre, az pedig, hogy

milyen módon kezelték a szövetkezet vagyonát, a felperesek részére a jog szempontjából irreleváns. A felperesek nincsenek elzárva attól, hogy aktívan befolyásolják a szövetkezet vagyonának rendezését. Az alsóbb fokú bíróságok saját szubjektív igazságérzetük alapján és nem jogi kategóriával kísérlék meg áthidalni a jogviszony hiányát. A bíróság az adekvát kauzalitásnak nem megfelelően foglalt állást az okozati összefüggés kérdésében, amennyiben pedig a felszámolóbiztos felróhatóan nem érvényesítette a követeléseket, noha erre lehetősége lett volna, akkor a felperesek kára a felszámolóbiztosnak felróható. Kifogásolták az alperesek, hogy a bíróság nem értékelte: a felperesek 20%-os megtérülésben reménykedtek anélkül, hogy bármilyen módon utánajártak volna a kölcsönadott pénz megtérülése biztonságosságának. Elfogadott elv, hogy minél nagyobb a kamat annál nagyobb a kockázat is.

- [8] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [9] A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján a Kúria azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.
- [10] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [11] A 2013. október 29. napjára szóló idéző végzésből megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyi illetékeljegyzési jogra tekintettel nem hívta fel a felpereseket a kereseti illeték lerovására. A 27-I., 27-II., valamint a 29. sorszámú végzéssel az elsőfokú bíróság az I. és a II. rendű felperesek személyes költségmentesség iránti kérelmét elbírálta. Az illeték hiányára alapított eljárási kifogások alaptalanok, mert a per irataiból megállapítható, hogy a bíróság ez ügyben a kérelmeket elbírálta és az ebből eredő jogkövetkezményeket megfelelően alkalmazta.
- [12] Az alperesek tévesen hivatkoztak a büntetőügyben hozott ítélet ismeretével kapcsolatban a peranyag szolgáltatás elvének, a Pp. 163. §-a (3) bekezdésének, 3. §-a (3) bekezdésének és 192. §-ának megsértésére. A Pp. 163. §-ának (3) bekezdése értelmében azokat a tényeket, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van, a bíróság akkor is figyelembe veheti, ha azokat a felek nem hozták fel. Az adott ügyben a Fővárosi Ítéltábla által a 2013. április 9-én meghozott ítéletet a felperesek a keresetlevélhez csatolták, azt az alpereseknek - mint vádlottaknak - ismernie kellett. Az ítélet 3. oldalán a másodfokú bíróság utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság 254 személy kárigényét érdemben elbírálta, a tőkeösszeg és a felszámolás elrendelésétől számított törvényes kamat megfizetésére

kötelezte többek között az I-II-III. rendű vádlottakat (I-II-III. rendű alpereseket), ezt pedig az elsőfokú bíróság csak abban az esetben tehette, ha a követeléseket az érintettek pontosan megjelölve előterjesztették. A Pp. szabad bizonyítási rendszeréből következően a polgári bíróság nincs elzárva attól, hogy a büntetőügyben keletkezett iratokat, bizonyítékokat figyelembe vegye és értékelje, a Pp. 4. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakból ettől eltérő álláspont nem következik.

- [13] A másodfokú bíróság nem végzett jogi tanácsadást az anyagi jogról az elévülés tekintetében. A másodfokú tárgyalás jegyzőkönyvéből megállapítható, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság mulasztása miatt a Pp. 3. §-ának (3) bekezdése alapján az elévüléssel kapcsolatban tájékoztatta a felpereseket arról, hogy nekik kell bizonyítaniuk a kárigény büntetőeljárásban történő bejelentésének tényét, időpontját, és az igény érvényesítésének egyéb polgári útra történő utasítását. Mindezek bizonyítása pedig részben a már korábban becsatolt büntető ítéletrészből, továbbá a teljes irat felmutatásával megtörtént. A másodfokú bíróság a jegyzőkönyvben részletesen rögzítette a felmutatott ítéletből megállapított tényeket, amelyeket a másodfokú bíróság eljárási szabálysértés nélkül figyelembe vehetett a döntése meghozatalánál.
- [14] A jogerős ítélet indokolásában a másodfokú bíróság kellően megindokolta, hogy éppen az elévülésre vonatkozó tájékoztatás hiánya adott lehetőséget a másodfokú eljárásban a bizonyítás kiegészítésére és a felmerült új bizonyítékok értékelésére. A kiegészített bizonyítás alapján érdemben helyes az a megállapítás, hogy a felperesek követelése nem évült el, a jogerős ítélet indokolásában e körben kifejtettekkel a Kúria egyetértett. A felülvizsgálati kérelem tévesen hivatkozik arra, hogy a követelés a felpereseknek felróható okból évült el, és a másodfokú bíróság helyesen utal arra is, hogy amennyiben a büntetőeljárásban történő igényérvényesítés az elévülés megszakadása szempontjából nem lenne figyelembe vehető, a követelések elévülése akkor sem lenne megállapítható. Nem annak van jelentősége, hogy a felperesek a büntetőeljárásban „taktikai” okból várták-e annak befejezését, hanem annak, hogy mindaddig, amíg a bejelentett igényük elbírálása meg nem hiúsult, az elévülés nyugvásának megállapítására is lehetőség van a Ptk. 326. §-ának (2) bekezdése alapján és erre is tekintettel a követelések elévülése miatt a kereset nem volt elutasítható.
- [15] Az alperesek arra helyesen hivatkoztak, hogy személyüket, felelősségüket meg kell különböztetni a szövetkezettől, illetőleg a szövetkezet felelősségétől. A felperesek azonban nem a szövetkezettel fennálló szerződéses jogviszony alapján, hanem a szerződésen kívüli kárfelelősség szabálya alapján terjesztették elő igényüket, éppen arra tekintettel, hogy a kárigényük megtérítése

iránti eljárásuk a szövetkezettel szemben eredménytelen volt. A bíróságnak ezért abban kellett állást foglalnia, hogy keletkezett-e olyan káruk, amely az alperesek jogellenes magatartásával áll okozati összefüggésben. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a jogerős ítélet indokolásában a másodfokú bíróság megalapozottan és részletesen utalt az alpereseknek azokra a jogellenes és felróható tevékenységeire, amelyek okozati összefüggésben állnak a felperesek által megjelölt károsodással, ezért a kárfelelősségük megállapítása helytálló volt.

Záró rész

- [16] A kifejtettekre tekintettel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [17] A felpereseknek a felülvizsgálati eljárásban megítélhető perköltségük nem merült fel, ezért erről rendelkezni nem kellett, míg a felülvizsgálati illeték viseléséről szóló rendelkezés a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2016. május 30.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Udvary Katalin s.k.
előadó bíró, Dr. Almásy Mária s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző
HM